

SAKSBEHANDLER
Monica Bache

VÅR DATO
12.12.2022

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
22/04430-1

DERES REF.

DERES DATO

Se mottakerliste

Martinhytta - vurdering av fredning – forespørsel om tilbakemelding fra eier

Vi er kjent med at Martinhytta er planlagt solgt. 15. september 2022 sendte Byantikvaren en henvendelse til Riksantikvaren med forespørsel om å starte fredningssak, noe som er vanlig praksis ved ønske om fredning.

Riksantikvaren har startet en vurdering av Martinhytta med tanke på fredning. Martinhytta vurderes som særlig verdifull i nasjonal sammenheng, både som et kulturminne etter en av Arbeiderpartiets mest betydningsfulle lederskikkelser, og for arbeiderbevegelsens posisjon og kultur i det 20. århundrets samfunnsliv og politikk.

De fleste forhold ligger til rette for å starte en fredningsprosess. Før vi tar en endelig beslutning ønsker vi vurdere saken grundigere, og ber om svar på denne henvendelsen.

Riksantikvaren vektlegger godt samarbeid med eierne i fredningsprosesser. Eieren er vesentlig for bruk, vedlikehold og bevaring av kulturminner. Vi er derfor opptatt av å undersøke eiers holdning og synspunkter på en eventuell fredningssak, før arbeidet med fredning eventuelt starter opp. Dette gjelder uansett om dere planlegger å beholde eiendommen selv eller å selge den.

Riksantikvaren ønsker synspunkter fra eierne på oppstart av fredningssak for Martinhytta

Bakgrunn for saken

Martinhytta er eid av en stiftelse; Martinhytta i Kroken i Maridalen. Partene i stiftelsen har et ønske om å oppheve stiftelsen, og har fått en juridisk vurdering av dette av Dæhlin Sand Advokatfirma. Bakgrunnen for ønsket er at formålet har falt bort. Formålet om at Martinhytta skal være «*et sted der arbeiderbevegelsens tillitsmenn kan komme sammen i ro og kameratslige former*» ble oppfylt i årene etter opprettelsen av stiftelsen. Med årene er bruken av hytta imidlertid erstattet av andre lokaler som arbeiderbevegelsen har funnet mer egnet. Stiftelsen har heller ingen kapital til det den anser som nødvendige oppgraderinger. I vedtaket fra Samarbeidskomiteen 31. juni 2022 fremgår det at etter stiftelsen er lagt ned, vil et avviklingsstyre håndtere hytta videre, med et mål om å selge hytta så raskt som mulig.

Riksantikvaren registrerer at hytta er velholdt, godt bevart og at den i stor grad fremstår slik den gjorde på Martin Tranmæls tid. Dette styrker hyttas verneverdi. Riksantikvaren vil uttrykke bekymring for at et salg kan føre til store endringsønsker og endringsbehov fra nye eiere.

Riksantikvaren ønsker derfor tilbakemelding fra stiftelsens styre (Arbeiderpartiet, LO og Dagsavisen) på om beslutningen om salg fremdeles står ved lag. Et salg vil trolig medføre at hytta ikke lenger vil ha eiertilknypning til den organiserte arbeiderbevegelsen.

Martinhytta er ført opp på Byantikvarens gule liste, og er utvilsomt et viktig kulturminne. En eventuell fredning vil innebære et (sterkt) juridisk vern. Før kulturmiljømyndighetene bestemmer seg for en fredningsprosess, er det viktig å utrede vesentlige forhold som kan ha betydning for saken; som tilstand, tilgjengelighet og hvordan eier stiller seg til bevaring.

Historien om Martinhytta

Martinhytta ligger i Maridalen i Oslo, litt nord for Dausjøen. Den ble gitt i æresgave til Martin Tranmæl av LO, Arbeiderpartiet og Arbeiderbladet da Tranmæl fylte 70 år i 1949. Hytta er tegnet av arkitekt Knut Knutsen og overrekkelsen skjedde i 1953 på Oslo kommunes grunn på Nedre Vaggstein gård, med alle sentrale ledere i arbeiderbevegelsen til stede. Tranmæl ønsket ikke å eie hytta selv, derfor opprettet han stiftelsen «Martinhytta i Kroken i Maridalen». Formålet med stiftelsen var å ha hytta som skjermet samlingssted til politiske møter, og mange ledere fra inn- og utland har vært gjester på hytta. Hytta ble også et ettertraktet møtested for ledelsen i Arbeiderpartiet og fagbevegelsen, både for politiske samtaler, og for å følge Tranmæl på hans vandringer i marka. I stiftelsens styre ønsket Tranmæl lederne av Ap og LO og redaktøren av Arbeiderbladet. Tranmæl var en del av styret, frem til hans død, og styret ble videreført av de tre topplederne. Hytta har senere vært leid ut til Maridalens venner. De har hatt ansvaret for vedlikeholdet på hytta, og har arrangert også diverse kulturaktiviteter og omvisninger der.

Riksantikvarens vurdering

Kulturminneverdien

Martin Tranmæl er en av de sentrale aktørene i utviklingen av norsk arbeiderbevegelse i første halvdel av det 20. århundre. Som mangeårig redaktør i Arbeiderbladet og medlem av partiets sentralstyre hadde han stor innflytelse på utformingen av partiets politikk der samarbeidet med LO var sentralt. Dette samarbeidet der Tranmæl var en viktig skikkelse var vesentlig i omforming av det norske samfunnet til en industri- og velferdsstat de første tiårene etter siste verdenskrig. Tranmæl hadde ingen formelle posisjoner utenfor arbeiderbevegelsen, men var like fullt svært innflytelsesrik bl.a. som viktig rådgiver for Einar Gerhardsen. Det er karakteristisk for datidas arbeiderbevegelse at gaven var en hytte – og at mottakeren ikke ønsket å eie den personlig. Friluftsliv som rekreasjon var en viktig ramme for politikkutforming i arbeiderbevegelsen. Martin Tranmæls hytte har svært høy grad av arkitektonisk og kulturhistorisk verdi, og hytta er unik både i regional og nasjonal sammenheng. Det kulturhistoriske verdien i denne sammenheng knyttes opp til den samfunnshistoriske og personalhistoriske tilknytningen. Med Tranmæls betydelige rolle som politiker og hytta som sted for mange avgjørelser med store konsekvenser for Norges utvikling, står den kulturhistoriske verdien sterkt.

Den arkitektoniske verdien er også høy. Hytta ble tegnet av Knut Knutsen, som var en av Norges viktigste etterkrigsarkitekter. Hytta preges av hans moderne tilnærming til den tradisjonelle lafteteknikken.

Hytta har en sterk symbolverdi for arbeiderbevegelsens hyttekultur.

Martin Tranmæls hytte er svært autentisk. I tillegg til hyttas eksteriør er også en del av det opprinnelige interiøret, samt en del møbler, bevart. Hytta fremstår i stor grad slik den gjorde da Tranmæl og hans partifeller brukte den.

Riksantikvarens fredningsstrategi gir retning for hvilke kulturmiljøer som skal prioriteres for fredning etter Kulturminneloven. Martin Tranmæls hytte vurderes i tråd med fredningsstrategiens tema 5 *Fellesskap og demokrati* med undertemaet *Historiske steder/ utvikling av demokratiet*.

Arbeiderbevegelsens historie har en sentral plass i dette bildet.

Tilstand

Maridalens venner har gjennom årene vedlikeholdt og brukt hytta, noe som gjør at den fremstår i god stand. I de senere årene har også avvik på el-anlegget blitt tilfredsstillende oppgradert. Riksantikvaren registrerer at det foreligger et pålegg om nytt avløpsanlegg, men i all hovedsak er bygningen godt bevart.

Bruk og tilgjengelighet

Kulturmiljøer er felleskapets goder som i størst mulig grad bør kunne oppleves av allmenheten. Formålet til stiftelsen var at hytta skulle være et sted der arbeiderbevegelsens tillitsmenn kunne komme sammen. I de senere årene har Maridalens venner brukt hytta som møteplass og gjort den tilgjengelig for diverse foredrag og arrangementer. Sist i september 2022 ble det holdt et åpent arrangement for å markere hyttas historie. Riksantikvaren vurderer videre at det er stort potensial for videre bruk og formidling.

Eiers innstilling

Vi regner med at eierne allerede er innforstått med at eiendommen er oppført på Gul liste av Byantikvaren. Riksantikvaren ønsker å høre eiernes synspunkter på en eventuell fredning og dette brevet.

Konklusjon

Riksantikvaren vurderer Martinhytta som særlig verdifull i nasjonal sammenheng. Hytta er et viktig kulturminne etter en av arbeiderbevegelsens mest betydningsfulle lederskikkelser og står også som et symbol for den faglige og politiske arbeiderbevegelsens posisjon og kultur i etterkrigstiden. De fleste forhold ligger til rette for å starte en fredningsprosess, men før vi tar en endelig beslutning ønsker vi en tilbakemelding fra eier om hvilke synspunkter eier har på forlaget om å starte en fredningsprosess.

Vennlig hilsen

Turid Kolstadløkken
avdelingsdirektør

Monica Bache
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til:

Rita Olsen

Maridalens venner

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Are Tomasgard - LO			
Eirik Hoff Lysholm - Dagsavisen			
LO - Landsorganisasjonen i Norge		Torggata 12	0181 OSLO
Mari West - Arbeiderpartiet			